

Macro-economische modelbouw in discussie (II)

DRS. V. J. DE JONG — DR. R. H. KETELLAPPER —
 PROF. DR. M. A. KOOYMAN — DRS. A. G. M. STEERNEMAN —
 DRS. W. VOORHOEVE*

Met genoegen voldoen wij aan het verzoek van de redactie van *ESB* om, als econometrische modelbouwers, enige kanttekeningen te plaatsen bij het artikel van drs. L. van der Geest *Een tijdbom onder de economie*. Voor wij onze visie op macro-econom(etr)ische modelbouw uiteenzetten, willen wij onze waardering uitspreken over het feit dat *ESB* een discussie over dit vraagstuk initieert en stimuleert. Overtuigd van Tinbergens opvatting van de noodzaak om tot een synthese te komen, hopen wij met deze bijdrage een kleine stap in deze richting te zetten.

Econometrische modellen kunnen naar onze mening een waardevol instrument blijven vormen bij het ontwikkelen van een uitgebalanceerd economisch beleid. Zoals voor elk instrument geldt, is het daarbij belangrijk om als gebruiker te beseffen onder welke omstandigheden het instrument kan worden gebruikt, en welke andere instrumenten eventueel zouden kunnen worden gebruikt. Wat betreft econometrische modellen zijn hierbij van belang het *doel* van het gebruik (analyse van de economische structuur, voorspellen of doorrekenen van effecten van beleidsscenario's), alsmede de *tijdshorizon* van de uitspraken gebaseerd op het model. Het is evident dat voor het opstellen van kwartaalprognoses, bij voorbeeld, de balans tussen econometrische en/of tijdreekstechnieken enerzijds en economisch-theoretische hypothesen met betrekking tot de determinanten van het economisch proces anderzijds naar de eerstgenoemde zijde doorslaat. Deze technieken, in wezen veredelde versies van het simpel doortrekken van de trends in het datamateriaal, kunnen in de praktijk leiden tot bevredigende resultaten. Voor beleidsuitspraken op middellange termijn zijn deze technieken echter minder geschikt. Als te veel voor de hand liggende reacties van economische subjecten buiten beschouwing worden gelaten kan dit resulteren in volstrekt onzinnige uitspraken (b.v. een overschot op de betalingsbalans van enkele tientallen miljarden zonder dat dit leidt tot revaluatie). Veelal zijn echter dergelijke reactiepatronen niet of nauwelijks statistisch te kwantificeren en op zijn minst aan grote onzekerheid onderhevig. Hier ligt dan ook het cruciale moment bij de

bouw en het gebruik van econometrische modellen. Voor beleidsuitspraken op middellange termijn is de consequentie van de onnauwkeurigheid in de specificatie van de reactiepatronen minder ernstig dan de onnauwkeurigheid welke ontstaat ten gevolge van het verwaarlozen van de effecten van dergelijke gedragspatronen.

In onze visie vormt de mate waarin een macro-economisch model afhankelijk wordt gesteld van historische gegevens met betrekking tot het economische proces dus een belangrijk punt van overweging bij de modelbouw. Men kan echter de vraag stellen — zoals Van der Geest in zijn artikel doet — of men überhaupt wel een numeriek gespecificeerd model kan postuleren.

De econometrist is — grosso modo — geïnteresseerd in „praktische” problemen. Dit in tegenstelling tot de typische (wiskundige) econoom, bij wie eventuele toepasbaarheid beslist niet voorop staat. Bij de implementatie van zijn — nog voorlopige — model gaat de econometrist er van uit dat kennis van het (niet al te verre) verleden van belang is voor wat hij wil onderzoeken. Hij laat zich dan door het verleden inspireren bij het opsporen van variabelen en grootheden die een rol (zouden moeten) spelen bij de door hem onderzochte fenomenen. Die variabelen en grootheden worden dan m.b.v. een regressietechniek in een bepaald stochastisch verband gezet. Stochastisch wil hier zeggen dat het verband niet altijd even precies is, maar toch wel zo precies dat men er mee kan werken.

Hoewel het opsporen van de meest geschikte variabelen vaak een moeizaam leerproces is, heeft dit niets met het principiële karakter van de zaak te maken. Alle macro-economische voorspellingen voor 1975 waren b.v. onjuist. Toch heeft men hier lering uit kunnen trekken en de modellen op bepaalde punten kunnen verbeteren. Geloofd men niet in zo'n constant leer- en zoekproces, dan impliceert dat eigenlijk dat men vindt dat elke situatie zo uniek is dat zij elke beschrijving tart m.b.v. vertrouwde concepten en verbanden (die we kennen uit het verleden!). Men moet dan echter wel bedenken dat ook de „kwalitatieve” (wiskundig) econoom in dat geval evenmin veel zal kunnen zeggen.

Terug naar de vraag of econometrische

modellen zinvol zijn of niet. Geen enkele kapitein zet zijn kompas overboord, omdat dit instrument hem niet in staat stelt om een ijsberg in de mist te ontwijken. Om een soortgelijke reden menen wij niet dat het beter zou zijn om economische politiek te gaan bedrijven zonder het gebruik van modellen.

In een volstrekt deterministisch proces is het logisch zoveel mogelijk gedragsrelaties in een systeem te betrekken. Het economisch proces is, naar onze waarneming, tot nu toe echter verre van deterministisch. Hierdoor worden we er toe gedwongen *verschillende* instrumenten (lees modellen) te gebruiken die ons kunnen helpen in daartoe geëigende situaties. Gezond verstand blijft daarbij natuurlijk een belangrijke rol spelen. Kennis van experts moet daarbij niet door modellen worden bestreden, maar juist worden gebruikt om tot beter inzicht te komen in de gevolgen van ons economisch handelen.

In plaats van het voorgoed opbergen van ons modelleninstrumentarium, ligt het dus meer voor de hand om dit uit te breiden. Binnen de econometrie zijn vele ontwikkelingen gaande en hebben reeds tot resultaten geleid op het gebied van de implementatie van recente vorderingen binnen de macro-economische theorievorming. Te denken valt bij voorbeeld aan de zogenaamde „rational expectations” en de onevenwichtigheidsanalyse. Het einde van het proces van vervolmaking van het macro-econometrisch kompas is nog niet bereikt. In dit licht is het ooit, door sommigen, gekoesterde ideaal van een automatische piloot beslist te ambitieus.

V. J. de Jong
 R. H. Ketellapper
 M. A. Kooyman
 A. G. M. Steerneman
 W. Voorhoeve

* De auteurs zijn dr. A. E. Steenge zeer erkentelijk voor zijn substantiële bijdrage aan de discussie rond dit thema.